

GEMERTS DIALECT.

In nummer 52, het voorlaatste nummer, schreef ik dat er nog steeds een stel vragenlijsten voor het Brabants Woordenboek in Gemert ingevuld moesten worden. Het stapeltje is weer iets kleiner geworden, omdat ik een aantal lijsten heb afgevraagd in interviews en de resultaten op de band heb vastgelegd. Het wachten is op iets meer tijd voor het overzetten in klankschrift. We kunnen nog steeds vrijwilligers gebruiken, die oude mensen in Gemert kennen en bereid zijn met mij interviews af te nemen.

In nummer 52 gaf ik weer een lijstje van Gemertse woorden en uitdrukkingen. Het wordt tijd dat ik weer wat aan de collectie toevoeg.

1. Laten we met het vrouwelijk schoon beginnen.
Buurman (van boeredochter die juist van de kapster terugkomt):
 - Wa ziede gai d'r skôn òdit !
 - Moeder van het "durske":
 - Jao, jao, 't kôpke moet 't kuntje verkdoepe. (30-03-1974)
2. "De morgenstond heeft goud in de mond", het Bovenmoerdijkse equivalent van het Amerikaanse "Time is money". De flegmatieke Gemertenaar weet dat het met dat goud bar tegenvalt:
 - Aovent üüjle zeng gên mèlkestarze. (30-03-1974)
(Aoventüüjle=avonduilen.) Mèlkestarze zijn eigenlijk wilde bloemen, zoiets als sneeuwkllokjes. Wat de Nederlandse of Latijnse naam is, kon mijn zegsvrouw me niet vertellen. Wie kan me inlichtingen verstrekken? De strekking van het spreekwoord is wel duidelijk: Wie laat naar bed gaat, staat niet vroeg op.
3. Kritiek op de moderne dameskleding werd onlangs nog door iemand als volgt verwoord:
 - Wa hedde tòch kôrte pëlze ân ! 31-12-1969)
(pëlze=rokken).
4. Meestal probeer ik min of meer humoristische of gevatte opmerkingen op te nemen in deze artikelen. De volgende uitdrukking is niet grappig, maar wel zó interessant, dat ik ze U niet onthouden wil, te meer omdat ik ze nog pas onlangs opving:
 - + Hai dü die tas mar slèejk vol. (=maar amper vol, ook

- van een maat). (01-01-1974)
5. Iemand die graag overal de boel afkijkt, die nogal nieuwsgierig is, wordt
-"bliejkeëchtich" genoemd. (15-10-1965).
 6. Armoede was vroeger helaas geen schaars artikel in Gemert. Vandaar de volgende verbaasde uitroep van iemand die de prijs wel wat zout vond:
-Hondert gulde ?
Dè skaejte ôk gèn aauw wees ! (03-03-1966)
 7. Het volgende heb ik van iemand, die zich nog herinnerde in welke bewoordingen eens de stadse en inmiddels al lang weer voorbije mode misprijzend werd veroordeeld:
- Wa hè die tòch kaskenâdes vèel. (Wat stelt ze zich aan). Ze iz-op de Franse Skool gewêst. Urst ha-ze d'r haor op 'n knutje zitte èn naw hè-ze ze in 'n nètje hange. En wa ze achter d're jepon hè zitte, dè laejkt wèl 'n hennekörf te zeng". (28-01-1965)
(Ik vermoed dat hier de kussentjes op de heupen en achter op de rug, op het "rèlf", het corset, bedoeld zijn, die dienden om de jurk te doen uitstaan).
 8. Kinderen worden door volwassenen nogal eens ironisch bejegend, zonder dat de "snotneuze" dat in de gaten hebben. Zo zegt men als een kind gevallen is en huilt:
- Kòm mar dêst, dè-ik oeuw opraop ! (28-01-1965)
 9. Een bekend inwoner van Gemert moet (het is al weer lang geleden) eens gezegd hebben van een "durske" dat hij al lang niet meer gezien had:
- Pòddòmme, dè's 'n skôn droffel gewôre, de diej ! ('n droffel=een stevige meid). (16-03-1965).
 10. Een mooi woord vind ik persoonlijk:
-"dutselèchtich" (= 1. kinds; 2. tijdelijk van de wijs; 3. slaperig).
 11. "Leven als God in Frankrijk zegt men boven de Moerdijk. In Gemert zoeken we God dichter bij huis:
- Daor laeve ze as Chòt (=God) in de Pêl. (15.10-1965).
 12. Veel verfijnde gerechten kwamen er vroeger bij de "waever" niet op tafel. Magere saus van raapolie heette:
-"lewèjsaws". (06-02-1966).
 13. Gemertenaren houden van zelfspot. Een vrouw die klaagt, dat ze niet veel kan gaan "bürte", relativeert haar

klacht als volgt:

14. - Ik kom toch nerges ^{nie} as tòdis èn in Gòts hòdis èn bai aander mènse. (15-10-1965)
14. - Verdōrie, wa reej-ie 'm tòch ! (15-10-1965)
(= 1. Wat was hij bang omdat hij straf verwachtte; 2. was hij kwaad omdat men hem geplaagd had).
15. Van een vrouw die wat lomp, maar wel humoristisch uit de hoek kan komen, zegt men toch wel waarderend:
- Dè 's 'n raw skeuf. (15-10-1965).

Dat was het weer voor deze keer. Hebt U op- of aanmerkingen, schrijft U die dan eens op, al is het maar op de achterkant van een oude envelop (dat doe ik zelf ook vaak). Gebruik gerust Uw eigen spelling. De spelling van dit artikel is ook maar geïmproviseerd, omdat de wtenschappelijk verantwoorde spelling, die we in Gemerts Heem ook al eens uitgeprobeerd hebben, voor leken te moeilijk leesbaar is gebleken. Een vereenvoudigd systeem is trouwens al in de maak.

W.J.Vos.

Korhoenhof 9, Nuenen.

GE ERTSE SPOOKVERHALEN.

De haant òdit 't chraf.

Ik denk dé 't naw dartich jaor geleeje is, zêû roont die kôêrs, dè 't op de Gêmerse kerkhòf spòkte. Dè daocht tenminste 'n stel Gêmerse. Vêûral onder 't werkfòlk, dè saoves fan 't febriek nô hòdis gong èn dan langs de kerkhòf kwam, gong 't ferhaol roont az 'n loopent fùrke.

Veul han d'r, az 't begòs te graouwe - 't was in de winter - 'n flaouw lichje zien skeene op de kerkhòf. In die kreeng van leecht kwam deeger, mê elke kaer 'n hòrtje d'r tussenin, 'n haant òdit de gront, die wêr aeven skielek verdween as se te vêûrskaejn gekomme was. Al twae daoch achterên ha men 't aorich verskaejnsel gezien èn 't was 't gesprèk fan d'n dach. Nô veul praote ôver èn wêr beslooten'r evel 'n par die zên dè ze gêne skrik han, um 't spook 's fan dichterbai te gôn bekiejke.

Ze han skrik dè ze blikte, mar toen ze op de plats kwaome wôr 't spòkte, kosse ze d'r òge nie gelòdive. 't was 'n hêel opluchting dè 't gèn spook was wa ze zaoge. 't Flaouw leecht kwam van 'n lamp op de raant fan 'n keul èn 'ne metsler, die